

SELVEDIN ŠATOROVIĆ, PREDsjedNIK SAVEZA SAMOSTALNIH SINDIKATA BIH

Prvi maj radnici dočekuju u atmosferi strepnje i neizvjesnosti

Položaj radnika u Bosni i Hercegovini je itekako loš, bilo da govorimo o materijalnom statusu, (ne)poštivanju radničkih prava, uslovima rada... Situacija je zbog pandemije koronavirusa, mnogo gora u odnosu na prethodne godine. Dok mnogi radnici godinama čekaju na uvezivanje staža, drugi se bore za svoja osnovna radnička prava, a treći, se odličuju na odlazak u druge evropske zemlje, te tamo nastavljaju svoj radni, ali i životni put. O tome u kakvom ozračju radnici dočekuju ovogodišnji Praznik rada, utjecaju pandemije, radničkim pravima i materijalnom statusu radnika, razgovarali smo sa **Selvedinom Šatorovićem**, predsjednikom Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine.

NR: U kakvom ozračju radnici dočekuju ovogodišnji Praznik rada?

ŠATOROVIĆ: Nažalost, situacija je ove godine usljed pandemije Covid-19 dodatno pogoršana u odnosu na prethodne. Mnogi radnici su ostali bez radnog mjesta, a veliki broj onih koji imaju sreću da i dalje rade u međuvremenu ima umanjena ili neredovna primanja. Uz to su porasli troškovi života, pa je ekonomski položaj radnika izrazito loš. Prvi maj radnici dočekuju u atmosferi strepnje za njihovo i zdravlje njihovih najmilijih, neizvjesnosti kada je riječ o radnim mjestima i mogućnosti da obezbijede sve ono što ne neophodno za normalan i dostojanstven život. Već godinama taj dan koristimo da ukažemo odgovornima u Bosni i Hercegovini na težak i nezavidan položaj radnika. Ovog Prvog maja će te poruke biti još konkretnije i više upozoravajuće, jer je situacija takva da nema mnogo vremena da se neke stvari poprave i time zaustave negativni trendovi. Ukoliko se ništa ne uradi na tom planu, bojimo se da već za nekoliko godina u našoj zemlji neće biti radnika koji će moći obilježiti svoj dan. Ono što je sigurno je da jedino epidemiološke mjere sprječavaju izlazak desetina hiljada radnika na ulice. Kada se popravi stanje sa pandemijom siguran sam da će radnici, ali i građani općenito, masovno izaći na ulice i tamo tražiti rješavanje nagomilanih problema, poštivanje njihovih prava i vraćanje dostojanstva, a što nam je aktuelna vlast posljednjih godina oduzela.

Pandemija dodatno pogoršala stanje

NR: Koliko je pandemija, odnosno sadašnja ekonomska

situacija, utjecala na zaposlene, jesu li im smanjene plaće, promijenjeni ugovori o radu...? Koliko je radnika ostalo bez posla?

ŠATOROVIĆ: Ekonomska situacija je i prije pandemije u najvećem broju sektora bila teška. To stanje se samo dodatno pogoršalo pojavom pandemije. Desetine hiljada radnika je odmah u prva dva mjeseca od proglašenja vanrednog stanja ostalo bez posla. Taj trend se

dustriji i sektoru zabave i rekreacije. Tu je po broju otkaza blizu i sektor prijevoza. Otkaza je bilo i u svim drugim sektorima, ali ovi nabrojani su doista najteže pogođeni. Ono što nas plaši je činjenica da će, ukoliko se ovakvo stanje zadrži narednih mjesec-dva, doći do potpunog gašenja nekih sektora. Već sada, naprimjer, imate stotine turističkih vodiča, zaposlenih u turističkim agencijama koji su bez

najveći broj otpuštenih radnika koji je zabilježen u regionu. Dakle, ako posmatramo efekat "Korona zakona" sa ove vremenske distance, možemo nedvosmisleno reći da nije dao rezultate u obimu koji se očekivao, budući da finansijska sredstva predviđena ovim Zakonom nisu bila dovoljna za pomoć privredi, niti su kriteriji za njihovu raspodjelu pravilno definisani, tako da sredstva namjenjena za ovu

pandemije su mnogim radnicima nuđeni ugovori za raskid ugovora o radu bez zakonski utemeljenih razloga ili su im nuđeni ugovori sa promijenjenim uslovima koje su radnici, pod pritiskom poslodavca, potpisivali ili bi u suprotnom ostajali bez radnog mjesta.

NR: Kakav je materijalni status radnika?

ŠATOROVIĆ: Mislim da će biti dovoljno ukoliko ponovim da Potrošačka korpa za četveročlanu porodicu u Federaciji BiH posljednjih godinu i po uvijek košta oko i više od 2.000 KM, a da je prosječna plata do 980 KM. Dakle, prosječna plata ne pokriva ni polovinu najosnovnijih troškova života. Pri tome moramo naglasiti da više od 60% radnika u FBiH prima platu od oko 600 KM, te da je u ukupnom broju zaposlenih izrazito mali broj onih koji primaju prosječnu ili platu koja je većeg iznosa od tog. To znači da je omjer onoga što radnik prima i što su minimalni troškovi života još negativniji nego to zvanični podaci pokazuju.

NR: SSSBIH ne odustaje od zahtjeva da minimalna plata bude 1.000 KM. Šta je najveća prepreka za usvajanje Zakona o minimalnoj plati?

ŠATOROVIĆ: Teško je u ovom trenutku predvidjeti šta će se desiti u narednom periodu. Radna mjesta sada zavise od više faktora. Tu, prije svega, mislimo na masovnu imunizaciju stanovništva kako bi se stekao kolektivni imunitet. To je prvo pitanje koje se treba riješiti kako bi se svi mogli kretati bez bilo kakvih ograničenja. Drugo važno pitanje jeste uloga vlasti u donošenju odgovarajućih mjera koje će imati za cilj saniranje posljedica izazvane pandemijom. Konačno, treće, ali jednako važno pitanje, jeste socijalni dijalog kojim bi se sva pitanja iz radno-pravnog i ekonomsko-socijalnog položaja radnika rješavala dogovorom uz međusobno uvažavanje. Nažalost, ne treba zanemariti činjenicu da vlasti i poslodavci već odavno nisu zainteresovani za bilo kakvu saradnju. To su pokazali i prilikom donošenja "Korona zakona", zatim namjere da donesu Izmjene i dopune Zakona o radu zbog čega je Savez samostalnih sindikata BiH bio primoran da organizuje proteste u julu 2020. godine čime je spriječeno usvajanje tih izmjena koje su bile pogubne za radnike i njihova prava. Dakle, ukoliko se odnos vlasti i poslodavca prema radnicima nastavi kao što je sada, sigurni smo da nas očekuje još teži period od onog koji je iza nas.

(Razgovarala: A.Hrnjić-Kukić)

„Ova država može i mora bolje. Ovaj narod, radnici, građani, penzioneri zaslužuju da se oni koje smo birali prema njima odnose sa poštovanjem i da se trude raditi posao za koji su i više nego dobro plaćeni. Sindikat je tu da im pruži svu moguću pomoć i podršku. Moramo glasnije dići svoj glas u borbi protiv korupcije, ponižavanja, omalovažavanja i igranja sa našim životima. Znam da ćemo uspjeti samo ukoliko budemo jedinstveni i složni, ostavimo po strani eventualne personalne nesuglasice i interese i sav trud, vrijeme i zalaganje usmjerimo na borbu za vraćanje dostojanstva radnika i radnica. Oni koji su ovu zemlju branili i odbranili, gradili i izgradili zaslužuju da ne budu tretirani kao građani drugog reda. U to ime, svim radnicima i radnicama, svim penzionerima i penzionerkama čestitam njihov dan – Praznik rada, dan koji je desetljećima simbol radničke borbe“, kaže Šatorović.

do kraja godine nastavio, s tim da više nije bilo masovnih otpuštanja. Jedan dio radnika se uspio vratiti na svoja radna mjesta, ali to je nedovoljno. Veliki broj radnika sada radi za znatno manje plate nego prije pandemije, a mnogo je i onih čija su primanja postala neredovna. Sve to stvara dodatni pritisak na radnike jer sve češće ne znaju kako će osigurati ono najosnovnije za sebe i svoje porodice.

NR: Koji sektori i čija radna mjesta su, od početka pandemije, najugroženiji?

ŠATOROVIĆ: Devet od 10 otkaza koje su radnici dobili u posljednjih osam mjeseci je bilo u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, trgovini na veliko i malo, prerađivačkoj in-

bilo kakvih primanja. Njima rad de facto nije bio zabranjen, ali su zatvaranje granica i ukupna epidemiološka situacija doveli do toga da nemaju posla. Tu su i desetine hiljada malih obrtnika.

NR: Kakvi su efekti „Korona zakona“, kakvu su korist imali radnici?

ŠATOROVIĆ: Ranije smo govorili da su mjere kojima bi se sanirale posljedice izazvane od COVID-19 zakašnjele. Tu svakako mislimo i na „Korona zakon“ koji ugledao svjetlo dana tek nakon skoro dva mjeseca od proglašenja stanja prirodne nesreće na području Federacije BiH. Do tada, prema našim informacijama, ostalo je bez posla skoro 10.000 radnika i to je

namjenu nisu iskorištena čime nisu spriječene negativne posljedice krize, što je za posledicu imalo gubitak radnih mjesta i smanjenja primanja radnika.

Prosječna plata ne pokriva ni polovinu najosnovnijih troškova života

NR: Sa kojim problemima se susreću radnici, odnosno, koja radnička prava su najčešće ugrožena?

ŠATOROVIĆ: Riječ je, prije svega, o sigurnosti radnog mjesta i redovnih primanja za posao koji obavljaju. Tokom pandemije su se javili i brojni novi oblici mobinga nad radnicima, te zloupotrebe radnog vremena. Naime, prelaskom na rad od kuće mnogim radnicima je povećan broj radnih sati koji se ne evidentiraju kao prekovremeni rad, izloženi su ogromnom pritisku od strane poslodavaca da moraju biti dostupni 24 sata dnevno. Također, i dalje bilježimo veliki broj kršenja prava radnika iz oblasti njihove sigurnosti i zdravlja na radu. Bilo je, nažalost, mnoštvo slučajeva gdje smo imali oboljevanje ili čak i smrtne ishode zato što poslodavci nisu obezbijedili odgovarajuću zaštitnu opremu i sredstva za dezinfekciju radnicima u vrijeme pandemije. I dalje ima kršenja prava radnika. Uz to, početkom